

ПРЕПОРУКЕ

за развој и унапређивање мера, услуга и програма за спречавање издвајања деце из породица, односно за повратак деце у примарну породицу уколико је до раздвајања дошло

Једно од основних права све деце је право на живот у породици. У намери да се то право подржи и да буде у најбољем интересу детета потребно је обезбедити адекватну и правовремену подршку породици да буде довољно добро место за раст и развој детета. Потребне су промене у приступу, парадигми, на којој се заснива рад на остваривању права детета на живот у породици, унапређење нормативног оквира и јачање капацитета установа и сарадника у систему социјалне заштите.

Остваривање **ПРЕПОРУКА**¹ директно ће допринети и реализацији мера које су дефинисане Акционим планом за преговарачко Поглавље 23 у оквиру приступања Србије Европској унији.

Промена парадигме

- ⊙ Неопходно је подржати померање фокуса система социјалне заштите са рестриктивних ка мерама подршке породици развојем континуума услуга намењених породици са бројним и сложеним потребама, од превентивних до веома интензивних услуга.
- ⊙ Континуум услуга обезбеђује се не само развојем нових услуга него и ојачавањем, употпуњавањем постојећих услуга у систему социјалне заштите програмима намењеним јачању породице, пре свега родитељских вештина.
- ⊙ Континуум услуга чине услуге различитих система, социјалне заштите, образовања, здравственог система.
- ⊙ Паралелно са развојем услуга у заједници, потребно је извршити трансформацију великих резиденцијалних установа, па у том смислу је потребно израдити планове за трансформацију установа за смештај деце и ефикасније пратити кршење права детета у институцијама.
- ⊙ Подједнако је важно инсистирати на бржем повратку детета у породицу као и на спречавању измештања. Услуге, програми и мере су врло слични.

¹ Препоруке су настале на основу закључака са националне конференције „Јачање породице – поглед на могућности“ коју су организовали Мрежа организација за децу Србије – МОДС у сарадњи са Републичким заводом за социјалну заштиту уз подршку УНИЦЕФ-а и под покровитељством Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

- ⊙ Како би подршка породици са децом била ефикасна, неопходно је обезбедити механизам путем којег ће локалне самоуправе имати заокружен и целовит систем подршке за децу и породице који ће обухватити – рано препознавање тешкоћа и проблема код деце, рану интервенцију као подршку деци и породицама на раном узрасту, развој услуга које ће омогућити сталну, правовремену и одговарајућу подршку породицама са бројним и сложеним потребама, породицама које су у кризи, као и породицама са децом која имају тешкоће у развоју, развити и учинити одрживим социјално-едукативне програме и услуге које ће подржавати социјалну инклузију и образовање засновано на инклузивним принципима.

Нормативни оквир

- ⊙ Закон о социјалној заштити треба експлицитно да препозна мере пружања подршке породици, посебно породицама које су у кризи, које су у ризику од измештања детета из породице и пружање подршке и припрему за повратак детета у примарну породицу.
- ⊙ Омогућити успостављање услуга интензивне подршке породици, социјално-едукативних и саветодавно-терапијских услуга – усвојити недостајуће правилнике за ове услуге; предвидети да се услуге интензивне подршке породици финансирају из републичког буџета.
- ⊙ Закон о социјалној заштити треба да предвиди да се одлука о даљем наставку домског смештаја детета млађег од три године проверава у поступку ревизије свака два месеца, и да је за продужетак смештаја након два месеца потребна сагласност министарства.
- ⊙ Закон о социјалној заштити треба да предвиди да се детету млађем од три године изузетно може обезбедити останак у прихватилишту, уз одобрење министарства надлежног за социјалну заштиту, тако што ће се у оквиру законског рока од шест месеци одлука о даљем наставку смештаја у прихватилишту проверавати у поступку ревизије на два месеца.

Капацитети

- ⊙ Унапредити кадровске и материјалне ресурсе центара за социјални рад (ЦСР) за испуњавање законских обавеза и одговорности имајући у виду растући јаз између обима посла и подизања стандарда заштите, с једне стране, и стагнације / опадање броја професионалаца, с друге стране.
- ⊙ Стручним радницима је потребна континуирана подршка и јачање њихових професионалних компетенција. Увођење екстерне супервизије која би била усмерена пре свега на едукативно-развојну и подржавајућу функцију могла би бити делотворан приступ за унапређење професионалних компетенција стручних радника.

- ⊙ Важно је радити на стручном усавршавању запослених у систему социјалне заштите у складу са савременим сазнањима о важности континуитета односа детета са породицом. Потребно је развијати процедуре које омогућавају и подржавају контакт родитеља и детета одмах након издвајања, увек када је наставак контакта у интересу детета.

Финансирање

- ⊙ Унапредити систем финансирања услуга, како у домену доступности финансијских средстава, тако и у области самог механизма финансирања услуга.
- ⊙ Унапредити механизам наменских трансфера – одредити обавезан део средстава за пружање услуга подршке породицама са децом

Учење на искуствима

- ⊙ Уједначити стручне поступке и процедуре и унапредити их кроз учење из примера добре праксе у раду са децом која су измештена из породица. Примери добре праксе показују да је могуће подићи квалитет рада са родитељима деце на смештају и ојачати повезаност чланова породице, било да су у домском смештају или на хранитељству и поспешити бржи повратак у породице тамо где је повратак могућ.